

Broj: 1/3-ECF-2021
Tuzla, 08.03.2021. godine

**FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA
HAMDIJE ČEMERLIĆA 2
71000 SARAJEVO**

Predmet: Komentari na prijedlog Rješenja o izdavanju okolinske dozvole za zatvaranje i sanaciju deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II i komentari na Plan rehabilitacije za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II.

Poštovani,

Ovim putem Vam dostavljamo naše mišljenje u vezi prijedloga Rješenja o izdavanju okolinske dozvole za zatvaranje i sanaciju deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II i komentare na Plan rehabilitacije za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II.

Naša osnovna primjedba na prijedlog Rješenja o izdavanju okolinske dozvole za zatvaranje i sanaciju deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II se odnosi na činjenice da je Ministarstvo u okolinsku dozvolu prekopiralo dijelove Plana rehabilitacije koji nisu u skladu sa EU direktivama, BREF dokumentima, niti su u skladu sa preporukama struke.

- U poglavljju *Mjere ublažavanja negativnih utjecaja, pod 5.15 Usaglašavanje mjera koje se poduzimaju sa mjerama preporučenim BAT (najboljim raspoloživim tehnologijama)*, u *Tabeli 3. Preporuke za površinsko brtvljenje*, se na osnovu paušalne procjene kosultanata izbacuju ključni dijelovi pokrovног brtvenog sustava, poput drenažnog sloja. Sama činjenica da je konsultant kao izgovor/opravdanje da se ne ugradi drenažni sloj naveo (a to je prekopirano i u Rješenju) da „*drenažni sloj nije predviđen jer sama šljaka ima funkciju drenaže*“ ukazuje na to da konsultant ne poznaje materiju i da donosi paušalne procjene. Svrha površinskog brtvenog, sloja koji se nalazi iznad odložene šljake, je da spriječi prodor oborinske vode u tijelo deponije i samim tim prodiranje toksičnih teških metala iz šljake i pepela u podzemne vode. Drenažni sloj, koji treba da se ugradi **IZNAD** brtvenog sloja, služi da odvodi oborinsku vodu sa površine deponije, treba da smanji na minimum akumuliranje odnosno zadržavanje vode iznad brtvenog sloja, čime se povećava stabilnost pokrova odlagališta i spriječava erozija rekultivacijskog sloja.

Pored toga samo obrazloženje zašto se odsupilo od pojedinih preporuka datih u tabeli 3. su još jedan pokazatelj da se na prilično nespretan način pokušava uđovoljiti željama operatera da se praktično za 50% umanje količine materijala koji je potrebno ugraditi u pokrovni brtveni sustav. U obrazloženju konsultanta (isto obrazloženje je prekopirano u Rješenje) je navedeno:

- „Zbog rezultata provedenog monitoringa koji su pokazali da su emisije tla, vode, u zrak ispod graničnih vrijednosti, te je procjena konsultanta da je nepropusni umjetni brtveni sloj ili nepropusni mineralni sloj i rekultivacijski sloj zemlje sasvim dovoljna kako bi se i potencijalni negativni utjecaji sveli na minimum. Visina nastiranja fiziološkog aktivnog rekultivacijskog sloja (zemljišta) od najmanje 0,50 m dovoljna je za travnate smjese.“

KOMENTAR: Nije proveden monitoring emisija u podzemne vode tako da ova konstatacija nije utemeljena na činjenicama. Paušalna procjena konsultanta koji nije kvalifikovan za projekte rekultivacije i remedijacije zemljišta i koji nije prezentirao niti jedan konkretan i opravdan argument za izbacivanje drenažnog sloja i 0,50 m zemlje iz pokrovног brtvenog sustava. Na osnovu kog planskog dokumenta je konsultant zaključio da je taj prostoru namjenjen samo za travnate smjese?

- „Velika površina deponije te ukoliko bi se predviđio rekultivacijski sloj 1m zemlje bilo bi neophodno nastirati zemlju u količini od 1,3 mil. m³ zemlje.“

KOMENTAR: Operater je, prije početka uništavanja ovog prostora, bio svjestan količina zemlje koja će biti potrebna za sanaciju devastiranog prostora nakon korištenja i samim tim je mogao obezbjediti neophodne količine sa te iste lokacije prije nego što ju je zatrpano šljakom. Pored toga se rehabilitacija mogla provoditi u fazama, npr. kvalitetno zemljište s lokacije Divkovići se moglo iskoristiti za sanaciju Plana. Izgovor da je potrebno „puno“ zemlje da se propisno prekrije ovako velika deponija je u najmanju ruku neozbiljan.

Zakonom propisana obaveza operatera je:

Član 120.

(Šteta nanesena okolišu opasnom djelatnosti)

(1) Ukoliko opasna djelatnost nanosi štetu okolišu operater je dužan nadoknaditi troškove procjene štete i troškove mjera za vraćanje u stanje koje je bilo neposredno prije nastanka štete ili ublažavanje štete nanesene okolišu kao i naknadu za štetu nanesenu licima i imovini koja je prouzrokovana opasnom djelatnosti.

(2) Troškove iz stava (1) ovog člana snosi operater čija je djelatnost nanijela štetu.

- Poglavlje 5.2. Monitoring voda

KOMENTAR: Nema obrazloženja na koji način će se vršiti monitoring podzemnih voda, koji parametri će se mjeriti i koliko često. Podaci o monitoringu podzemnih voda nisu navedeni ni u *Tabeli 4. Prijedlog molitoring plana u fazi izvođenja građevinskih radova i fazi korištenja prenamjenjenih površina deponije*. Uzimajući u obzir činjenicu da je svrha ugradnje pokrovнog brtvenog sistema, sprječavanje prodiranja oborinskih voda u samo tijelo deponije, odnosno sprječavanje zagadenja podzemnih voda teškim metalima koji se dokazano nalaze u šljaci i pepelu, a imajući u vidu i činjenicu da u ovim deponijama nije ugrađen temeljni brtveni sistem kojim bi se spriječila kontaminacija podzemnih voda, ne propisivanje monitoringa kvaliteta podzemnih voda je neprihvatljivo.

- Poglavlje 5.7. Dinamika izvršenja mjera rehabilitacije, nosioci aktivnosti i rokovi izvršenja.

KOMENTAR: Pošto su Idejni i glavni projekat rekultivacije propisani okolinskom dozvolom i predstavljaju osnovu za provođenje monitoringa od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma i Federalne inspekcije za okoliš, smatramo da se ovi dokumenti moraju dostaviti Federalnom

ministarstvu okoliša i turizma na uvid i provjeru kojom bi se utvrdilo da li su projektom predviđene sve mjere propisane okolinskom dozvolom i Planom rehabilitacije.

Potrebno je jasno obrazložiti ulogu kantonalnog ministarstva koje se pominje na kraju Rješenja.
(„*Investitor mora izradi Projekat rekultivacije i dostaviti ga nadležnom kantonalnom ministarstvu.*“)

GENERALNI KOMENTAR: Pošto je u Rješenju o izdavanju okolinske dozvole navedeno da će „okolinska dozvola definisati sve neophodne mjere za ublažavanje negativnih utjecaja na okoliš“ te da će se „prilikom pripreme Projekta rekultivacije uzeti u obzir i sve propisane mjere ublažavanja i mjere monitoringa koje će biti naložene okolinskom dozvolom...“, smatramo da je neophodno da se uvaže naši komentari i da se u skladu sa EU direktivama, preporučenim BAT/BREF dokumentima i preporukama struke jasno propišu mjere kojim će se spriječiti dalje zagađenje okoliša a posebno podzemnih voda. Ove mjere podrazumjevaju: **brtveni sloj** (0,50 m nepropusnog mineralnog sloja ili PEHD folije, glina i GCL – bentonit), **drenažni sloj** debljine 0,50 m i **rekultivacijski sloj > 1 m**. Pored toga, okolinskom dozvolom se mora propisati **monitoring kvaliteta podzemnih voda**.

Ukoliko se ove mjere jasno ne propišu, operateru se ostavlja mogućnost proizvoljnog tumačenja odredbi okolinske dozvole i samim tim kršenja zakona koje će biti „pokriveno“ okolinskom dozvolom.

I još jedan komentar „tehničke prirode“, provjerite numerisanje poglavlja, pošto su neka poglavlja i paragrafi u okolinskoj dozvoli pogrešno numerisani.

S poštovanjem,

prilog: Komentari na Plan rehabilitacije za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane, Divkovići I i Divkovići II